

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вчена рада

Протокол № 1 від 28.08.2025

Голова вченої ради

О. В. Яковлева

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПСИХОРЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ВИБІРКОВА ОСВІТНЯ КОМПОНЕНТА

СИЛАБУС

для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
за освітньою програмою «Реабілітаційна психологія»

А. В. Погоріленко, 2025
pohorilenko@kibit.edu.ua

СХВАЛЕНО

Кафедра психології

Протокол № 1 від 28.08.25

Зав. каф. *Лановенко* Ю. І. Лановенко

Київ 2025

Силабус вибіркової освітньої компоненти ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПСИХОРЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ для студентів освітньої програми «Реабілітаційна психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю С4 «Психологія» галузі знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини».

Розробники: А. В. Погоріленко, доктор філософії за спеціальністю «Психологія», доцент кафедри психології Київського інституту бізнесу та технологій; А. В. Шафорост, магістр практичної психології, викладач кафедри психології Київського інституту бізнесу та технологій.

Силабус затверджений на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри Ю. І. Лановенко

© А. В. Погоріленко, А.В. Шафорост, 2025 рік
© КІБІТ, 2025 рік

1. Анотація курсу

Місце «Психодіагностика та консультування в психореабілітації» в програмі навчання: дисципліна відноситься до вибіркової освітньої компоненти професійної підготовки.

Засоби оцінювання – проміжні завдання, підсумковий екзамен, який здійснюється за заліковими білетами (тестовими завданнями).

Форма навчання	Семестр	Кредити ECTS	Години	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	СРС	Екзамен
Денна	2	4	120	18	18	82	2
Заочна	2	4	120	6	4	108	2

Мова навчання: українська.

Передреквізити – Методологія та організація наукових досліджень, Соціально-філософський аналіз суспільної сфери, Загально-психологічні засади психореабілітації, Професійно-особистісний спецпрактикум, Перша психологічна допомога, Нейропсихологічні засади психореабілітації

Постреквізити – Вікові особливості психореабілітації, Психодіагностика та консультування в психореабілітації, Організація волонтерської психореабілітаційної служби, Сучасні напрями психореабілітаційної роботи, Реабілітаційна психологія осіб з інвалідністю, Психореабілітація в умовах медичних закладів, Міждисциплінарна взаємодія в реабілітації, Онлайн-психореабілітація, Супервізія в практиці психореабілітації.

2. Мета курсу

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система правових норм та принципів, що регулюють здійснення психореабілітаційної діяльності в Україні та міжнародному контексті. Курс охоплює теоретичні засади та практичні аспекти застосування законодавства (зокрема, Цивільного, Кримінального, Кримінального процесуального та інших кодексів) та етичних стандартів у роботі психолога. Вивчаються права та обов'язки фахівців, правовий статус отримувачів психореабілітаційних послуг, а також механізми захисту їхніх прав згідно з нормами Конституції України та міжнародними документами, зокрема Конвенцією про захист прав людини.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у магістрів-психологів глибоких знань правових засад та етичних норм, необхідних для професійної діяльності. Метою є навчити студентів вирішувати етичні дилеми, спираючись на норми закону та загальнолюдські цінності, а також дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики. Курс спрямований на забезпечення здатності розробляти та впроваджувати індивідуальні та групові програми психологічної реабілітації з урахуванням юридичних, психологічних та соціальних факторів, надавати кваліфіковану психологічну допомогу,

ефективно співпрацювати з фахівцями суміжних галузей та приймати фахові рішення у складних, непередбачуваних умовах з урахуванням правових обмежень.

Згідно з вимогами освітньої програми, студенти повинні освоїти наступні **компетентності**:

ЗК 06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 07. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

СК 07. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК 08. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК 09. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

До **програмних результатів навчання** віднесено:

ПР 09. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР 14. Розробляти та впроваджувати індивідуальні та групові програми психологічної реабілітації з урахуванням медичних, психологічних і соціальних факторів.

ПР 16. Співпрацювати з фахівцями суміжних галузей (педагогами, соціальними працівниками, менеджерами, лікарями, реабілітологами) у процесі психологічного реабілітаційного супроводу клієнта.

Програма навчальної дисципліни складається з **3-х змістових модулів та 9-и тем**.

3. План лекційних та семінарських занять та завдання до СРС

Основний підручник цього курсу – Корж-Усенко, Л. В. (2021). Правове забезпечення професійної діяльності : методичні рекомендації для студентів спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Змістовий модуль 1. Етико-правові засади професії психолога-реабітолога

Лекція 1. Вступ до правових та етичних засад психореабілітаційної діяльності.

1. Етичні міркування як основа професії психолога.

Семінарське заняття 1.

1. Обговорення випадків: конфлікт між етичними принципами та вимогами закону.
2. Аналіз статей Конституції України та Конвенції з прав

2. Законодавство України як регулятор психологічної діяльності. 3. Конституція України: основні права і свободи людини, що стосуються психологічної допомоги. 4. Конвенція про захист прав людини та її застосування в українському правовому полі.	людини, що стосуються права на конфіденційність, особисту недоторканність та свободу думки. 3. Групова дискусія: визначення меж відповідальності психолога за дії, що виходять за рамки його компетенції.

СРС 1.

1. Ознайомтеся з Конституцією України, Цивільним кодексом та Законом "Про психіатричну допомогу".
2. Визначте основні правові норми, що встановлюють права та обов'язки психолога.
3. Проаналізуйте, які з цих норм відповідають етичному кодексу психолога, а які можуть створювати колізії.
4. Підготуйте аналітичний огляд у формі есе або презентації.
5. Прикріпіть виконану роботу до гугл-класу.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рим, 04.11.1950. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод... : Закон України від 17.07.1997 № 475/97-ВР.
4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV.
5. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22.02.2000 № 1489-III.

Лекція 2. Цивільно-правові аспекти психореабілітації.

1. Поняття цивільної правоздатності та дієздатності фізичної особи.
2. Надання психологічних послуг за договором: права та обов'язки сторін.
3. Опіка та піклування як правові форми захисту осіб, які потребують психореабілітації.
4. Правове регулювання конфіденційності та захисту персональних даних.

Семінарське заняття 2.

1. Рольова гра: симуляція консультації, де психолог пояснює правові аспекти співпраці (договір, конфіденційність).
2. Аналіз положень Цивільного процесуального кодексу України, що регулюють права та обов'язки сторін у судових спрах щодо якості послуг.
3. Обговорення судової практики: як захистити права клієнта у разі недобросовісних дій психолога.

СРС 2.

1. Вивчіть відповідні положення Цивільного кодексу України щодо обмеження цивільної дієздатності та визнання особи недієздатною.
2. Знайдіть та проаналізуйте норми законодавства, що регулюють надання психологічних послуг неповнолітнім без згоди батьків.
3. Опишіть процедуру надання допомоги таким особам та правові ризики.
4. Прикріпіть виконану роботу до гугл-класу.

Література:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV.
2. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV.
3. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
4. Про затвердження Порядку застосування методів психологічного і психотерапевтичного впливу : наказ МОЗ України від 15.04.2008 № 199 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 37. – Ст. 1254.

Лекція 3. Правове регулювання та етичні аспекти складання психологічних висновків.

1. Правові дефініції та кримінально-правове значення понять осудності, неосудності та обмеженої осудності.
2. Правове регулювання надання психологічної допомоги: межі та професійні стандарти.
3. Процесуальний статус та роль психолога як експерта/спеціаліста у кримінальному провадженні.

Семінарське заняття 3.

1. Аналіз структури психологічного висновку.
2. Розбір випадків.
3. Практичне завдання: складання фрагменту психологічного висновку за наданою фавбулою.

СРС 3.

1. Вивчіть відповідні положення Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України, що регулюють експертну діяльність.
2. Проаналізуйте, які види психологічних висновків можуть мати юридичну силу (наприклад, висновки експерта, спеціаліста).
3. Розгляньте кейс-стаді (наприклад, випадок визначення осудності особи, її психологічного стану після травматичної події, або впливу на її поведінку) та складіть план-структуру психологічного висновку.
4. Зверніть увагу на етичні принципи, що мають бути дотримані при складанні такого документу (конфіденційність, об'єктивність, компетентність).
5. Підготуйте аналітичний звіт або презентацію.

6. Прикріпіть виконану роботу до гугл-класу.

Література:

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI.
3. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України від 03.12.2020 № 1053-IX.

Змістовий модуль 2. Державна політика та правові механізми реабілітації

Лекція 4. Законодавче регулювання сфери охорони здоров'я та психіатричної допомоги.

1. Основні принципи законодавства України про охорону здоров'я.
2. Правові підстави для надання психіатричної допомоги.
3. Примусова госпіталізація: процедура та правові гарантії для особи.
4. Захист прав осіб, яким надається психіатрична допомога.

Семінарське заняття 4.

1. Детальний аналіз процедури примусової госпіталізації.
2. Обговорення прав пацієнтів психіатричних закладів згідно з чинним законодавством.
3. Розбір етичних дилем, пов'язаних із наданням допомоги особам з обмеженою дієздатністю.

СРС 4.

1. Ознайомтеся із Законом «Про систему охорони психічного здоров'я» та Концепцією розвитку охорони психічного здоров'я.
2. Проаналізуйте, які ключові зміни передбачаються.
3. Оцініть потенційний вплив цих змін на діяльність психологів.
4. Прикріпіть виконану роботу до гугл-класу.

Література:

1. Про основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII.
2. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22.02.2000 № 1489-III.
3. Про систему охорони психічного здоров'я : Закон України від 15.01.2025 № 4223-IX.
4. Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 № 1018-р.

Лекція 5. Основи соціального захисту та реабілітації осіб з інвалідністю.

1. Законодавче визначення інвалідності та соціальної захищеності.
2. Право на реабілітацію в Україні: види, принципи та механізми.
3. Правові аспекти надання соціальних послуг.
4. Державна політика щодо соціального захисту осіб з інвалідністю.

Семінарське заняття 5.

1. Розгляд та порівняння різних стандартів реабілітації.
2. Визначення ролі психолога у їх реалізації.
3. Обговорення вимог до надання соціальних послуг.

СРС 5.

1. Оберіть одну з наступних категорій: ветерани війни, діти з інвалідністю, особи з інтелектуальними розладами або із залежностями.
2. Знайдіть та вивчіть відповідні нормативно-правові акти з поданого списку.
3. Проаналізуйте, які види соціальних послуг та реабілітаційної допомоги передбачені законодавством для обраної категорії.
4. Визначте, які вимоги висуваються до фахівців, зокрема до психолога, у процесі надання цих послуг.
5. Підготуйте аналітичний звіт у формі есе або презентації.
6. Прикріпіть виконану роботу до гугл-класу.

Література:

1. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21.03.1991 № 875-XII.
2. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV.
3. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України від 03.12.2020 № 1053-IX.
4. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII.
5. Про затвердження Державного стандарту соціальної реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними розладами : наказ Мінсоцполітики України від 17.12.2018 № 1901.
6. Про затвердження Державного стандарту стаціонарного догляду... : наказ Мінсоцполітики України від 29.02.2016 № 198.
7. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги соціально-психологічної реабілітації осіб із залежністю... : наказ Мінсоцполітики України від 01.10.2020 № 677.

Лекція 6. Фінансове та організаційне забезпечення психореабілітаційної діяльності.

1. Особливості надання психореабілітаційних послуг окремим категоріям: механізм дій надавача.
2. Робота психолога в мультидисциплінарній команді: правовий статус, повноваження, права та обов'язки.
3. Правове регулювання діяльності психоневрологічних інтернатів та інших соціальних установ.

Семінарське заняття 6.

1. Правові аспекти співпраці психолога з державними установами.
2. Аналіз положень про фінансові гарантії обслуговування.
3. Моделювання ситуації: консультація клієнта щодо його прав на реабілітаційні послуги психолога та отримання компенсації за них.

СРС 6.

1. Оберіть одну з категорій клієнтів, що потребує психореабілітації (наприклад, ветерани війни, особи з інвалідністю внаслідок психічних розладів або діти з інвалідністю).
2. Проаналізуйте положення актів, що стосуються обраної категорії.
3. Складіть детальний алгоритм, який би відображав послідовність дій психолога у взаємодії в команді з колегами із державних установами (наприклад, Центри комплексної реабілітації).
4. Опишіть, які документи необхідні на кожному етапі та яка роль психолога в супроводі клієнта.
5. Підготуйте презентацію або звіт у формі «дорожньої карти» для клієнта.
6. Прикріпіть виконану роботу до гугл-класу.

Література:

1. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення : Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII.
2. Про затвердження Типового положення про центр комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю : постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.2016 № 855.
3. Про затвердження Типового положення про психоневрологічний інтернат : постанова Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957.
4. Про затвердження Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю : постанова Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 772.
5. Деякі питання надання психологічної допомоги ветеранам війни, членам їх сімей та деяким іншим категоріям осіб : постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.2022 № 1338.

Змістовий модуль 3. Міжнародно-правове регулювання та професійна відповідальність психолога-реабілітолога

Лекція 7. Міжнародно-правове регулювання у сфері психореабілітації.

1. Ключові міжнародні документи, зокрема Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю.
2. Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності і здоров'я (МКФ) як універсальний інструмент.
3. Застосування МКФ у психологічній реабілітації.
4. Взаємодія українського законодавства з міжнародними нормами.

Семінарське заняття 7.

1. Розбір судових справ, що розглядались Європейським судом з прав людини, у яких психологічний стан особи був ключовим чинником.
2. Порівняння українського законодавства та міжнародних норм.
3. Групова дискусія: як міжнародні стандарти можуть впливати на українську практику.

СРС 7.

1. Ознайомтеся з основними розділами МКФ.
2. Проаналізуйте, як МКФ може бути використана для оцінки стану клієнта та планування реабілітації.
3. Надайте приклад практичного використання МКФ для конкретного випадку (випадок запропонуйте самостійно або зверніться до викладача).
4. Прикріпіть виконану роботу до гугл-класу.

Література:

1. Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності і здоров'я (МКФ). Женева : ВООЗ, 2001.

Лекція 8. Судово-психіатрична експертиза та її значення для психолога.

1. Правові підстави для проведення судово-психіатричної експертизи.
2. Роль психолога в процесі експертизи: права та обов'язки.
3. Судовий експерт-психолог: особливості роботи.
4. Вимоги до оформлення висновку експерта.

Семінарське заняття 8.

1. Розбір основних етапів проведення експертизи.
2. Практичне завдання: аналіз реального висновку експерта та виявлення можливих правових недоліків.
3. Обговорення вимог до кваліфікації експерта-психолога.

5. Аналіз правових наслідків експертних висновків.

СРС 8.

1. Вивчіть наказ МОЗ «Про затвердження Порядку проведення судово-психіатричної експертизи».
2. Опишіть процедуру призначення та проведення експертизи.
3. Складіть схему взаємодії психолога з судово-психіатричним експертом.
4. Прикріпіть виконану роботу до гугл-класу.

Література:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рим, 04.11.1950. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
2. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод... : Закон України від 17.07.1997 № 475/97-ВР.
3. Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності і здоров'я (МКФ). Женева : ВООЗ, 2001.
4. Про затвердження Порядку проведення судово-психіатричної експертизи : наказ МОЗ України від 08.05.2018 № 865.

Лекція 9. Юридична відповідальність психолога-реабілітолога.

1. Види юридичної відповідальності: цивільна, адміністративна, кримінальна.
2. Підстави для притягнення до відповідальності: недбалість, порушення конфіденційності, розголошення таємниці.
3. Правові механізми захисту психолога у разі необґрунтованих звинувачень.

Семінарське заняття 9.

1. Аналіз реальних випадків притягнення психологів до цивільної та кримінальної відповідальності.
2. Розробка моделі етичного протоколу для психологічного центру.
3. Дискусія: як уникнути правових порушень у повсякденній практиці.

СРС 9.

1. Оберіть один із наданих нижче гіпотетичних випадків або запропонуйте власний, який стосується правової відповідальності психолога.
2. Визначте, які норми законодавства (цивільного, кримінального, адміністративного) можуть бути порушені в даній ситуації.
3. Проаналізуйте, які підстави для притягнення до відповідальності можуть виникнути (наприклад, недбалість, розголошення конфіденційної інформації).
4. Підготуйте письмовий аналіз або презентацію, що містить опис кейсу, правову оцінку та ваші висновки.
5. Прикріпіть виконану роботу до гугл-класу.

Випадок 1: Порушення конфіденційності в соціальних мережах. Психолог-реабілітолог публікує у своєму особистому блозі історію клієнта (змінивши ім'я), але додає деталі, які дозволяють друзям і знайомим клієнта його ідентифікувати. Клієнт дізнається про це і подає скаргу.

Випадок 2: Неправомірне надання послуг. Психолог без медичної освіти проводить сеанси «лікування» важкого психічного розладу, використовуючи методи, що не мають наукового обґрунтування. В результаті стан клієнта погіршується, і родичі подають позов.

Випадок 3: Зловживання довірою. Психолог під час сеансів переконує клієнта, який перебуває в стані емоційної вразливості, інвестувати його кошти в сумнівний проєкт, до якого психолог має фінансовий інтерес.

Випадок 4: Неналежне ведення документації. Психолог не веде належну документацію щодо сеансів з клієнтом, що призводить до неможливості довести факт надання послуг та їх зміст у судовому спорі. Клієнт стверджує, що йому не було надано обіцяної допомоги.

Випадок 5: Відмова у наданні допомоги. Психолог відмовляє у наданні допомоги клієнту через його політичні або релігійні погляди, що суперечить етичним принципам та може розцінюватись як дискримінація. Клієнт звертається до суду, посилаючись на порушення своїх прав.

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Рим, 04.11.1950.

План занять та СРС для заочної форми

Лекція 1. Основи правового регулювання та цивільно-правові аспекти психологічної діяльності.

1. Етичні та законодавчі засади професійної діяльності психолога.
2. Конституційні права і свободи людини, що є основою для

Семінарське заняття 1.

1. Обговорення випадків, які ілюструють конфлікти між етичними принципами та вимогами закону.
2. Аналіз випадків порушення конфіденційності, недбалості та зловживання довірою.

надання психологічної допомоги. 3. Поняття цивільної правоздатності та дієздатності: їхнє значення в психореабілітаційній практиці. 4. Надання послуг за договором: права, обов'язки та захист персональних даних.	3. Розробка етичного протоколу для психологічного центру, спрямованого на мінімізацію правових ризиків.

CPC 1.

1. Дослідить чинне законодавство щодо реєстрації фізичної особи-підприємця (ФОП) або іншої організаційно-правової форми для здійснення психореабілітації.
2. Визначте, які вимоги висуваються до приміщення, обладнання та документації в приватній практиці.
3. Розробіть проєкт стандартного договору про надання психологічних послуг, включивши в нього розділи про конфіденційність, права та обов'язки сторін, порядок оплати та вирішення спорів.
4. Підготуйте письмовий звіт, що містить аналіз, висновки та розроблений проєкт договору.
5. Готову роботу прикріпіть до гугл-класу.

Література:

1. Афанасьєва, Н. Є. Психологічне консультування фахівців екстремального профілю: теорія, методологія, практика : монографія. Харків : НУЦЗУ, 2017. 315 с.
2. Васьківська, С. В. Основи психологічного консультування : навч. посіб. Київ : Четверта хвиля, 2004. 256 с.
3. Вашека, Т. В. Основи психологічної практики : навч. посіб. Київ : НАУ-друк, 2009. 200 с.
4. Рябченко, В. Психологічна консультація. Інформація про роботу з очною, заочною та дистанційною формами проведення // Психолог. 2007. Квіт. (№ 13/15). С. 71–73.
5. Якимчук, Б. А., Якимчук, І. П. Основи психологічного консультування (лекційний курс) : навч.-метод. посіб. для студ. спеціальності «Практична психологія» / уклад. Б. А. Якимчук, І. П. Якимчук. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. 204 с.

Лекція 2. Державні механізми та правові основи реабілітації.

1. Законодавче визначення інвалідності та соціальної захищеності.

Семінарське заняття 2.

1. Розгляд структури психологічного висновку та вимог до його оформлення.

2. Правові аспекти надання соціальних послуг, державних фінансових гарантій та механізмів реабілітації.
 3. Правові засади та механізми психологічної реабілітації ветеранів та військовослужбовців.
 4. Правове регулювання діяльності соціальних установ (психоневрологічні інтернати, реабілітаційні центри).
2. Практичне завдання: складання фрагменту психологічного висновку за наданою фабулою.
 3. Аналіз судової практики Європейського суду з прав людини, де психологічний стан особи був ключовим чинником.

Лекція 3. Юридична відповідальність, судово-психологічна експертиза та міжнародні стандарти.

1. Види юридичної відповідальності психолога: цивільна, адміністративна, кримінальна.
2. Правові дефініції та кримінально-правове значення понять осудності, неосудності та обмеженої осудності.
3. Процесуальний статус та роль психолога як експерта/спеціаліста у кримінальному провадженні.
4. Застосування норм міжнародного права, зокрема Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та практики Європейського суду з прав людини.

СРС 2. Аналіз правових ризиків та розробка профілактичних заходів

Завдання: Проаналізувати конкретні гіпотетичні ситуації з професійної практики психолога-реабілітолога, визначити потенційні правові ризики та розробити комплекс заходів для їх мінімізації.

1. Оберіть один із наданих випадків (випадки наведені нижче).
2. Визначте, які норми законодавства (цивільного, кримінального, адміністративного) можуть бути порушені.
3. Розробіть покроковий план дій для психолога, який допоможе уникнути юридичних наслідків.

4. Підготуйте письмовий аналіз або презентацію.
5. Готову роботу прикріпіть до гугл-класу.

Випадок 1: Порухення конфіденційності в соціальних мережах. Психолог-реабілітолог публікує у своєму особистому блозі історію клієнта (змінивши ім'я), але додає деталі, які дозволяють друзям і знайомим клієнта його ідентифікувати. Клієнт дізнається про це і подає скаргу.

Випадок 2: Неправомірне надання послуг. Психолог без медичної освіти проводить сеанси «лікування» важкого психічного розладу, використовуючи методи, що не мають наукового обґрунтування. В результаті стан клієнта погіршується, і родичі подають позов.

Випадок 3: Зловживання довірою. Психолог під час сеансів переконує клієнта, який перебуває в стані емоційної вразливості, інвестувати його кошти в сумнівний проєкт, до якого психолог має фінансовий інтерес.

Випадок 4: Неналежне ведення документації. Психолог не веде належну документацію щодо сеансів з клієнтом, що призводить до неможливості довести факт надання послуг та їх зміст у судовому спорі. Клієнт стверджує, що йому не було надано обіцяної допомоги.

Випадок 5: Відмова у наданні допомоги. Психолог відмовляє у наданні допомоги клієнту через його політичні або релігійні погляди, що суперечить етичним принципам та може розцінюватись як дискримінація. Клієнт звертається до суду, посиляючись на порушення своїх прав.

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Рим, 04.11.1950.

СРС 3. Проаналізувати роль психолога в процесі надання психореабілітаційної допомоги особам, які стали жертвами злочинів, насильства або перебувають у стані підвищеного ризику, з огляду на правові аспекти.

1. Вивчіть положення законодавства, що стосуються захисту прав жертв насильства (наприклад, Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»).
2. Дослідіть процедури взаємодії психолога з правоохоронними органами та судовою системою у випадках, коли клієнт є постраждалим від злочину.

3. Опишіть, як психолог може надавати допомогу, не порушуючи законодавство, та які документи можуть бути корисними для захисту клієнта.
4. Підготуйте аналітичну доповідь, що включатиме правову оцінку ситуації та рекомендації для психолога.
5. Готову роботу прикріпити до гугл-класу.

Література:

1. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI.

4. Засоби діагностики результатів навчання

Перелік питань для підсумкового контролю:

1. Етичні та правові засади психологічної діяльності в Україні.
2. Конституційні права людини як основа для надання психологічної допомоги.
3. Значення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод для психолога.
4. Поняття та види цивільної правоздатності і дієздатності.
5. Правові аспекти надання психологічних послуг за договором.
6. Правове регулювання конфіденційності та захисту персональних даних клієнта.
7. Особливості надання психологічної допомоги неповнолітнім та особам з обмеженою дієздатністю.
8. Поняття осудності, неосудності та обмеженої осудності.
9. Кримінальна відповідальність за неправомірні дії психолога.
10. Правові межі надання психологічної допомоги ув'язненим.
11. Роль психолога у досудовому розслідуванні та судовому розгляді.
12. Психологічний висновок як доказ у кримінальному процесі.
13. Законодавче регулювання сфери охорони здоров'я.
14. Правові підстави для надання психіатричної допомоги.
15. Процедура примусової госпіталізації та правові гарантії для особи.
16. Захист прав осіб, яким надається психіатрична допомога.
17. Основні принципи законодавства України про охорону здоров'я.
18. Законодавче визначення інвалідності та соціальної захищеності.
19. Право на реабілітацію в Україні: види, принципи та механізми.
20. Правові аспекти надання соціальних послуг.
21. Державна політика щодо соціального захисту осіб з інвалідністю.
22. Фінансове забезпечення психореабілітаційної діяльності.

23. Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» та його значення для психолога.
24. Правовий статус та організація центрів комплексної реабілітації.
25. Правове регулювання діяльності психоневрологічних інтернатів.
26. Міжнародні документи в сфері психореабілітації, зокрема Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю.
27. Застосування Міжнародної класифікації функціонування (МКФ) у психологічній реабілітації.
28. Взаємодія українського законодавства з міжнародними нормами.
29. Роль психолога у судово-психіатричній експертизі.
30. Вимоги до оформлення висновку експерта.
31. Види юридичної відповідальності психолога-реабілітолога.
32. Підстави для притягнення до цивільної відповідальності.
33. Підстави для притягнення до кримінальної відповідальності.
34. Підстави для притягнення до адміністративної відповідальності.
35. Правові механізми захисту психолога у разі необґрунтованих звинувачень.
36. Юридичний статус та правове регулювання приватної психологічної практики.
37. Правові аспекти ведення електронної документації в психологічній практиці.
38. Правові ризики надання психологічних послуг дистанційно (телемедицина).
39. Правові аспекти взаємодії психолога з правоохоронними органами.
40. Роль психолога в правовому захисті жертв насильства.
41. Процедура призначення та проведення судово-психологічної експертизи.
42. Аналіз судової практики Європейського суду з прав людини, що стосується психологічного стану особи.
43. Законодавче регулювання реабілітації ветеранів та військовослужбовців.
44. Види психологічної реабілітації, передбачені для військових та ветеранів.
45. Правові гарантії для військовослужбовців.
46. Договір про надання психологічних послуг: ключові пункти.
47. Особливості професійної діяльності психолога-реабілітолога з точки зору права.
48. Правові аспекти надання невідкладної психологічної допомоги.
49. Юридичні наслідки розголошення лікарської таємниці.
50. Поняття та правове значення психічного розладу.
51. Правове регулювання надання психологічних послуг дітям без згоди батьків.
52. Згода на надання психологічної допомоги: правові вимоги.
53. Співвідношення етичного кодексу психолога з нормами законодавства.
54. Правові вимоги до кваліфікації психолога для роботи в судовій сфері.
55. Правові аспекти роботи психолога з особами, які перебувають в стані сп'яніння.
56. Відповідальність психолога за неналежне ведення документації.
57. Правова оцінка відмови психолога у наданні допомоги клієнту.
58. Правові ризики, пов'язані зі зловживанням довірою клієнта.

59. Правові наслідки використання неперевіраних методів психотерапії.
 60. Роль психолога в соціальних службах та її правове регулювання.

5. Оцінювання

Види контролю: поточний, підсумковий.

Умови допуску до підсумкового контролю: повне та своєчасне виконання здобувачем вищої освіти всіх завдань, передбачених навчальним планом для семінарських занять та самостійної роботи.

Методи контролю: усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма контролю: залік.

Правила набору балів – протягом вивчення дисципліни студенти мають можливість набрати до 100 балів за рейтинговою системою оцінювання. Автоматичне зарахування результатів підсумкового контролю, що відповідає оцінці «задовільно» (60 балів) за національною шкалою або оцінці «Е» за шкалою ECTS, здійснюється за умови набору 60 балів і більше. У випадку набору менше 60 балів, складання заліку є обов'язковим. Студенти, які набрали 60 або більше балів, можуть скласти залік за власним бажанням з метою підвищення підсумкової оцінки.

Залік проводиться у тестовій формі, з використанням переліку питань, що надається здобувачам вищої освіти заздалегідь. Максимальна кількість балів, яку можна набрати за кожною темою, визначається окремо:

Теми	Максимальна оцінка на практичному занятті для денної форми	Максимальна оцінка за СРС для денної форми навчання	Максимальна оцінка на практичному занятті для заочної форми навчання	Максимальна оцінка за СРС для заочної форми навчання
1	3	4	7	14
2	3	4		
3	2	4		
4	2	4	7	12
5	2	4		
6	2	5		
7	2	5	6	14
8	2	5		
9	2	5		
Підсумок	20	40	20	40
Залік	40		40	

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
82-89	добре	B	вище середнього рівня
75-81		C	загалом хороша робота
67-74	задовільно	D	Непогано
60-66		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
0-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання

Система підсумкового оцінювання знань включає поточну семестрову та залікову оцінки. Їхня сума у балах формує кінцеву семестрову оцінку, яка фіксується в заліковій відомості та індивідуальному навчальному плані студента.

Повторне складання іспиту можливе двічі. Перша перездача відбувається викладачеві, друга – спеціально створеній деканом факультету комісії.

6. Політика курсу

1. Освітній процес у межах даної дисципліни базується на принципах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості та взаємної відповідальності всіх його учасників. Вивчення курсу передбачає постійну активну участь студентів в аудиторних заняттях. Лекції та семінари організовуються в атмосфері, що сприяє творчості, конструктивному критичному аналізу та академічній дискусії. Для забезпечення ефективності занять обов'язковою умовою є попередня підготовка здобувачів освіти на основі рекомендованих літературних джерел.
2. Виконання самостійних завдань є імперативною вимогою для студентів заочної форми навчання. Для здобувачів стаціонару обсяг самостійної роботи визначається потребою у накопиченні залікових балів. Завдання подаються через платформу Google Classroom у встановлені терміни. За їхнє порушення застосовуються штрафні санкції у вигляді зниження балів. Систематичне (понад три випадки) невиконання встановлених термінів може призвести до анулювання балів за відповідну роботу.
3. Рекомендується ведення конспекту, що має містити ключові тези лекцій та результати опрацювання матеріалів до семінарських занять з рекомендованих першоджерел. Структура конспекту повинна чітко відповідати тематичному плану дисципліни.
4. Усі письмові роботи, включно з есе, підлягають обов'язковій перевірці на академічний плагіат. Звертаємо увагу, що плагіат є не тільки порушенням академічних норм, а й чинного законодавства. Роботи, у яких виявлено понад 30% текстових запозичень без належного цитування, не підлягають

оцінюванню. Активна участь усіх членів групи в дискусіях та презентаціях результатів групових проєктів є обов'язковою. Студенти повинні не лише продемонструвати виконання завдання, а й аргументовано обґрунтувати отримані результати, висновки та особливості виконаної роботи.

5. Поведінка здобувачів освіти під час занять регулюється загальними правилами внутрішнього розпорядку навчального закладу та нормами соціальної взаємодії. Не допускається використання ненормативної лексики, переривання викладача або колег, несанкціоноване пересування по аудиторії, а також використання мобільних пристроїв для особистих цілей.
6. Підсумковий бал формується на основі результатів поточного та підсумкового тестування, а також оцінок за самостійну роботу. Додатковими критеріями для врахування є відвідування занять, активна участь у семінарах та відсутність систематичних пропусків або запізнень.
7. В умовах дистанційного навчання комунікація між викладачами та здобувачами освіти здійснюється з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Консультативна підтримка надається науково-педагогічним працівником кафедри психології, який веде заняття, або шляхом звернення з письмовим запитом на офіційну електронну пошту деканату: dekanat@kibit.edu.ua.

ГУГЛ-КЛАС

<https://classroom.google.com/c/Nzc1MjM2MzQ1NTU2?cjc=7raddjlc>